

Maria Sierpińska

Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie

TERMINY PŁATNOŚCI FAKTUR W OBROCI GOSPODARCZYM W POLSCE NA TLE INNYCH KRAJÓW UNII EUROPEJSKIEJ

Wprowadzenie

Kredyt handlowy, zwany też w literaturze kredytem kupieckim, polega na odroczeniu płatności faktur za dostawy produktów czy usług. Odbiorca zobowiązany jest zapłacić za nie w terminie określonym w umowie. Jednak oprócz udzielonego kredytu kupieckiego odbiorcy mają zwyczaj wydłużać terminy płatności faktur, wymuszając dodatkowe kredyty. Stąd kredyty kupieckie są wyższe, niż wynikałoby to z terminów płatności faktur. Takie praktyki prowadzą do powstawania należności przeterminowanych, utraty płynności finansowej lub znacznego pogorszenia kondycji finansowej dostawcy. „Jednak starając się zapewnić zbyt produktów w przyszłości, dostawcy udzielają kredytów kupieckich nawet w sytuacji, kiedy banki odmówiły kredytowania. Stąd kredyty kupieckie są często traktowane jako substytucyjne, w relacji do kredytów bankowych, źródła finansowania operacyjnej działalności”¹. Finansowe skutki przeterminowania faktur skłaniają do analizy tego zjawiska i jego oceny w układzie państw funkcjonujących w ramach wspólnego rynku.

W artykule dokonano porównań długości kredytu kupieckiego w krajach europejskich wyrażonego średnim cyklem należności, starając się zweryfikować hipotezę, że zakres korzystania przez firmy w Polsce z tego kredytu oraz czas przeterminowania faktur nie odbiega od średnich parametrów kredytu kupieckiego w wysoko rozwiniętych krajach europejskich.

---

¹ J. Marzec, M. Pawłowska: *Substytucja między kredytem kupieckim i bankowym w polskich przedsiębiorstwach – wyniki empiryczne na podstawie danych panelowych*. „Bank i Kredyt” 2012, nr 43 (6), s. 29-56.

1. Terminy płatności faktur

Terminy i formy płatności faktur, określane ogólnie warunkami płatności, należą do podstawowych instrumentów polityki kredytu kupieckiego. Za ich pomocą przedsiębiorstwo może modyfikować zachowania klientów i w konsekwencji wpływać na poziom należności. Terminy płatności faktur muszą być dostosowane do poziomu ryzyka kredytowania odbiorców. Pozwalają one wówczas minimalizować ryzyko powstania należności przeterminowanych i nieściągalnych oraz maksymalizować sprzedaż. W kontaktach handlowych przedsiębiorstwo może stosować zaliczki bądź przedpłaty, płatności gotówkowe oraz kredyt kupiecki.

Zaliczki są zwykle stosowane przy produkcji wyrobów wytwarzanych na indywidualne zamówienia, przy których sprecyzowane są parametry techniczno-użytkowe wyrobu często ograniczające popyt na nie. Stanowią one zabezpieczenie transakcji i odbioru zamówionego produktu. Wysokość zaliczki zależy od ponoszonych kosztów. Im bardziej nietypowe zamówienie, tym przedpłata powinna być wyższa. Przedpłaty stosowane są natomiast jako metoda ograniczenia ryzyka utraty należności przy dużym ryzyku kredytowania odbiorcy. Wówczas odbiorca kredytuje dostawcę, a przedpłata stanowi substytut kredytu bankowego².

Kredyt kupiecki jest związany z odroczeniem płatności faktur. Przyznanie kredytu jest inwestycją w klienta mającą na celu stymulowanie sprzedaży, ale związaną z określonymi kosztami finansowania należności oraz ryzyka ich nieodzyskania. W zależności od czasu odroczenia płatności przedsiębiorstwa stosują krótkie, standardowe bądź długie terminy płatności faktur. Krótkie terminy płatności wykorzystuje się, gdy wartość zamówienia jest niewielka, przedmiotem obrotu są dobra łatwo psujące się lub łatwe do odsprzedaży, pojawia się nowy klient nieznanymi przedsiębiorstwu, ale jego ryzyko kredytowe jest oceniane jako umiarkowane, oraz gdy zyskowność sprzedaży w danym segmencie rynku jest niewielka i dostawca nie może ponieść kosztów kredytowania odbiorców³.

Standardowy termin płatności faktur został uregulowany przepisami prawnymi. W Unii Europejskiej wynosi on 30 dni. Niedotrzymanie tego terminu bez względu na poziom wynegocjowanego kredytu kupieckiego skutkuje naliczaniem karnych odsetek za przeterminowanie płatności.

Długi termin płatności faktur jest szczególną nagrodą dla klienta charakteryzującego się małym ryzykiem kredytowym i odbierającego znaczną część pro-

² M. Sierpińska, T. Jachna: *Metody podejmowania decyzji finansowych*. WN PWN, Warszawa 2007, s. 177; C.J. Bond: *Credit Management. Handbook*. McGraw-Hill 2003, s. 57.

³ M. Sierpińska, D. Wędzki: *Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie*. WN PWN, Warszawa 2009, s. 147.

dukcji. Długi termin płatności oferuje się klientom o umiarkowanym i małym ryzyku kredytowym. Może on być wykorzystywany w warunkach, gdy⁴:

- występuje bardzo silna konkurencja w danym segmencie rynku,
- wyroby przedsiębiorstwa łatwo znajdują substytuty,
- przedsiębiorstwo wprowadza na rynek nowy produkt lub rozszerza ekspansję na nowe rynki zbytu,
- przedsiębiorstwo dysponuje nadwyżką mocy produkcyjnych,
- przedsiębiorstwo sprzedaje wyroby na geograficznie bliskim rynku,
- sprzedaż realizowana jest w warunkach recesji gospodarczej i powstaje potrzeba pobudzenia popytu na dane produkty,
- sytuacja finansowa przedsiębiorstwa jest trudna i za wszelką cenę musi ono zwiększyć sprzedaż.

2. Ocena długości kredytu kupieckiego w wybranych krajach europejskich

Określony w uregulowaniach prawnych termin płatności faktur odbiega od czasu odroczenia płatności określonego średnim cyklem należności we wszystkich krajach europejskich. Średni cykl należności oraz czas przeterminowania płatności faktur w przyjętych do badań krajach w latach 2008 -2013 zaprezentowane zostały w tabeli 1.

Tabela 1

Średni cykl należności oraz przeterminowania płatności faktur w poszczególnych krajach w latach 2008-2012

Kraj	Średni czas przeterminowania płatności faktur						Średni cykl należności					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Finlandia	6	7	7	7	7	6	27	28	27	27	27	26
Rumunia	–	–	–	–	14	13	–	–	–	–	34	33
Norwegia	7	11	8	9	9	8	30	33	29	32	34	33
Niemcy	16	22	10	12	10	9	36	49	35	37	35	34
Szwecja	7	8	8	8	7	7	34	35	35	35	35	35
Estonia	15	16	16	16	15	15	36	36	36	36	35	35
Austria	8	8	11	12	11	12	35	35	38	38	44	35
Dania	6	12	12	13	12	10	36	37	37	38	37	35
Islandia	7	8	9	12	12	10	33	35	34	37	37	35
Łotwa	20	23	22	20	21	22	42	42	42	40	41	37
Bułgaria	–	–	–	–	16	18	–	–	–	–	36	38

⁴ M. Bekas: *Windykacja należności w praktyce*. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2013, s. 109; K. Kreczmańska-Gigol: *Faktoring a struktura kapitału*. Difin, Warszawa 2013.

cd. tabeli 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Szwajcaria	12	13	13	11	10	9	43	42	42	40	40	39
Polska	17	18	15	16	21	20	47	39	35	36	41	40
W. Brytania	18	20	18	16	19	16	51	52	50	46	44	41
Holandia	14	16	17	18	18	17	40	42	42	43	43	42
Węgry	19	19	15	22	20	18	45	45	40	47	45	43
Czechy	19	19	15	17	16	14	49	49	45	47	46	44
Słowacja	8	13	17	21	20	19	39	39	43	46	47	44
Litwa	16	17	24	20	20	17	46	47	54	50	50	47
Belgia	13	17	17	15	19	18	50	52	52	50	54	48
Francja	16	18	18	18	17	15	65	63	59	59	57	55
Słowenia	–	–	–	–	32	30	–	–	–	–	62	60
Irlandia	18	22	25	30	31	30	58	62	65	65	66	60
Grecja	26	35	30	35	40	43	110	120	105	110	80	78
Portugalia	33	35	37	41	40	35	80	87	88	92	90	85
Hiszpania	16	26	28	29	27	25	89	98	98	99	97	85
Cypr	29	27	30	31	30	30	96	90	90	91	90	90
Włochy	20	21	30	34	31	31	88	88	96	103	96	96

Źródło: European Payment Index – Intrum Justitia.

W Turcji średni cykl należności w 2013 r. wynosił 110 dni, średni czas przeterminowania 20 dni. W Rosji średni cykl wynosił 40 dni, czas przeterminowania 15 dni. W Chorwacji średni cykl należności wynosił 50 dni, zaś czas przeterminowania faktur 20 dni. W krajach tych badania przeprowadzono po raz pierwszy w 2013 r., stąd nie uwzględniono ich w tabeli 1.

Przyjmując średni cykl należności z 2013 roku jako podstawę systematyzacji, badane kraje można podzielić na kilka grup:

- do pierwszej z nich można zaliczyć kraje, w których średni cykl należności nie przekracza 40 dni. Do 30 dni regulowane są należności tylko w Finlandii. Najkrótszy cykl należności miały również takie kraje jak Rumunia, Norwegia, Niemcy, Szwecja, Estonia, Austria, Dania, Islandia, Łotwa, Bułgaria i Szwajcaria;
- druga grupa obejmuje kraje, w których cykl należności wynosił od 40 do 50 dni. Są to zarówno wysoko rozwinięte kraje europejskie, jak W. Brytania, Holandia i Belgia, jak i kraje o niższym poziomie rozwoju, jak Węgry, Czechy, Słowacja, Litwa. W grupie tej znajduje się również Polska ze średnim cyklem należności wynoszącym 40 dni;
- trzecia grupa obejmuje kraje o średnim cyklu należności od 50 do 70 dni (Francja, Słowenia, Irlandia);
- ostatnia, czwarta grupa (Grecja, Portugalia, Hiszpania, Cypr, Włochy), charakteryzuje się średnim cyklem należności powyżej 80 dni. Są to kraje o najsilniejszym kryzysie gospodarczym. Poziom zadłużenia tych państw przekłada się więc na sytuację finansową podmiotów gospodarczych, które ponosząc straty z tytułu niedoboru płynności, nie zasilają budżetu państwa podatkami, pogłębiając deficyt budżetowy i powiększając poziom zadłużenia tych krajów.

Analizując zmiany w czasie średniego cyklu należności, zauważyć należy, że w 23 krajach spośród 28 badanych nastąpił spadek średniego cyklu należności głównie w wyniku zmniejszenia czasu przeterminowania faktur. Do tej grupy należą zarówno kraje o krótkich terminach płatności, jak i kraje o najdłuższych cyklach należności. W Polsce średni cykl należności zmniejszył się z 47 dni w 2008 roku do 40 dni w roku 2013. Równocześnie wzrósł czas przeterminowania faktur z 17 do 21 dni w 2012 roku. Firmy stosowały więc w umowach krótsze terminy płatności faktur i zwiększyły sprzedaż za gotówkę. O ile w 2008 roku na początku kryzysu gospodarczego umowny termin płatności faktur wynosił 30 dni, to w 2013 roku wynosił już tylko 20 dni. Skrócenie umownego czasu płatności faktur wskazuje na zmniejszenie przez firmy zakresu korzystania z kredytu kupieckiego. Oznacza to w warunkach ograniczonych możliwości zaciągania kredytów bankowych brak możliwości wzrostu sprzedaży i rozwoju przedsiębiorstw. W kilku krajach cykl należności nie zmienił się (Szwecja, Estonia, Cypr Włochy). Jedynie w Bułgarii średni cykl należności wzrósł w wyniku wzrostu czasu przeterminowania faktur o 2 dni.

Drugim obszarem oceny na podstawie danych zamieszczonych w tabeli 1 był czas przeterminowania płatności faktur. Najkrótszy czas przeterminowania płatności faktur do 10 dni występuje w krajach skandynawskich, takich jak: Finlandia (6 dni) Szwecja (7 dni), Norwegia (8 dni) oraz Szwajcaria i Niemcy (9 dni). Czas przeterminowania faktur od 10 do 15 dni jest charakterystyczny w takich krajach jak Dania, Islandia, Austria, Rumunia, Czechy. Najliczniejszą grupę stanowią kraje, w których czas przeterminowania kształtuje się w granicach 15-20 dni. W przedziale tym mieści się również Polska. Długi czas przeterminowania faktur (powyżej 20 dni) występuje w takich krajach jak Łotwa, Hiszpania, Słowenia, Irlandia, Cypr, Włochy, Portugalia i Grecja.

Analizując średni czas przeterminowania faktur można zauważyć, że w krajach, w których średnie cykle należności są niskie, czas przeterminowania płatności również jest znacznie niższy niż w krajach o długich cyklach należności. Zatem im dłuższy termin płatności faktur, tym ryzyko nieodzyskania należności rośnie. W Polsce średni cykl należności faktur spadł, ale równocześnie wzrósł średni czas przeterminowania faktur. Rodzi to określone skutki finansowe w postaci karnych odsetek. Znaczna część spółek przemysłowych w Polsce to oddziały dużych światowych korporacji, które, naliczając karne odsetki (13%) za nieterminowo regulowane należności, mogą pomniejszać podstawę opodatkowania i uszczuplać dochody do budżetu państwa. Jest to jedna z przyczyn spadku wpływów do budżetu państwa z CIT.

W tabeli 2 usystematyzowano kraje według wzrastających wartości poziomu utraconych należności w 2013 roku. W przedziale 2-4% utraconych należności mieszczą się 22 badane kraje spośród 28 ogólnej ich liczby. Średni poziom utraconych należności wynosi 3%. Tylko dwa kraje (Finlandia i Szwajcaria) mają wskaźnik utraconych należności poniżej 2%. Cztery kraje (Łotwa, Słowenia, Rumunia i Bułgaria) mają wskaźnik utraconych należności powyżej 5%. Najwyższy poziom utraconych należności (9,9%) odnotowywany jest w Grecji.

Tabela 2

Poziom utraconych należności w krajach europejskich w latach 2008-2013

Kraj	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Finlandia	0,6	1,0	2,0	1,9	1,6	1,5
Szwajcaria	1,8	2,3	2,3	1,8	1,8	1,8
Norwegia	1,3	2,0	2,5	2,3	2,0	2,0
Szwecja	1,1	1,6	2,1	2,3	2,1	2,0
Francja	1,9	2,1	2,2	2,0	2,0	2,0
Niemcy	2,0	2,1	2,6	2,4	2,0	2,0
Austria	2,1	2,0	2,0	2,3	2,1	2,1
Dania	1,2	2,0	2,5	2,9	2,6	2,2
Islandia	1,6	2,6	2,8	2,5	2,6	2,4
Holandia	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6
Hiszpania	2,2	2,4	2,5	2,7	2,7	2,7
Belgia	2,4	2,5	2,5	2,6	2,7	2,8
Estonia	2,9	2,9	3,3	3,3	3,0	3,0
Litwa	3,0	3,3	3,6	3,2	3,0	3,2
Czechy	3,0	3,0	3,1	3,1	3,0	3,3
Irlandia	1,4	2,0	2,3	2,8	2,8	3,5
Włochy	1,6	2,5	2,6	2,6	2,6	3,5
Cypr	2,2	3,0	3,0	3,2	3,3	3,6
W. Brytania	1,9	2,4	2,4	3,2	3,5	3,7
Słowacja	2,8	3,0	3,5	3,3	3,6	3,9
Portugalia	2,7	2,7	2,8	3,2	3,6	3,9
Węgry	2,5	2,7	2,7	3,0	3,5	4,0
Polska	2,9	3,0	3,0	2,8	3,2	4,0
Łotwa	2,8	3,3	3,5	3,8	4,0	5,0
Słowenia					5,1	5,7
Rumunia					5,5	6,1
Bułgaria					6,5	7,0
Grecja	2,2	3,0	3,0	4,9	5,9	9,9

Źródło: Intrum Justitia Annual Report 2010, 2011, 2012, 2013.

W zdecydowanej większości krajów (16) poziom utraconych należności w 2013 roku wzrósł w relacji do roku poprzedniego. Poziom ten w siedmiu krajach pozostał niezmienny, a jedynie w czterech krajach (Finlandii, Szwecji, Islandii i Danii) spadł. Poziom utraconych należności nie jest w pełni skorelowany ze średnim cyklem należności i czasem przeterminowania faktur. We Włoszech średni cykl należności jest najdłuższy i w 2013 roku wynosił 96 dni. Przy

31-dniowym przeterminowaniu faktur poziom utraconych należności wynosił tylko 3,5%. Jest on niższy niż w Polsce, gdzie czas przeterminowania wynosi 20 dni, zaś poziom utraconych należności wzrósł z 3,2% w 2012 roku do 4,0% w roku 2013. Podobna sytuacja ma miejsce na Węgrzech. Średni cykl należności wynosił w 2013 roku 43 dni, czas przeterminowania 18 dni, zaś poziom utraconych należności 4,0%. Na Cyprze poziom utraconych należności wynosi 3,6%, zaś cykl należności (90 dni) jest wyjątkowo długi, podobnie jak czas przeterminowania płatności (30 dni).

3. Branżowe zróżnicowanie terminów płatności faktur w obrocie gospodarczym

Badanie dyscypliny płatniczej według krajów uzupełnione zostało analizą średniego cyklu należności i poziomu utraconych należności według obszarów działalności przedsiębiorstw.

W krajach Unii Europejskiej powszechnie przyjęty został 30-dniowy termin płatności faktur. Termin ten może być skrócony dla kontrahentów charakteryzujących się wysokim ryzykiem nieodzyskania należności bądź wydłużony stosownie do możliwości finansowych partnerów gospodarczych, jednak może to skutkować naliczeniem karnych odsetek za czas płatności faktur dłuższy niż 30 dni. Firmy starają się nie odbiegać od terminów płatności faktur stosowanych u konkurentów w danej branży.

W tabeli 3 pokazany został czas opóźnienia płatności faktur według obszarów działalności. W większości branż średni czas przeterminowania faktur w krajach europejskich wydłużył się o kilka dni. Najniższe przeterminowanie faktur występowało w obszarze nieruchomości i budownictwa (10 dni), w usługach finansowych (10 dni) oraz zakładach użyteczności publicznej (12 dni). Najdłużej na płatności w 2013 roku oczekiwały firmy takich branż jak: deweloperzy (25 dni), produkcja (22 dni), przemysł medialny (20 dni), transport i logistyka (18 dni). Zauważyć też należy, że w miarę stabilizowania się gospodarek krajów europejskich czas przeterminowania faktur spada. Największe przeterminowanie faktur występowało w okresie nasilonego kryzysu gospodarczego 2009-2011. Już w latach 2012-2013 opóźnienie płatności faktur nieznacznie spadło w zdecydowanej większości branż. Zmniejsza się zatem ryzyko nieodzyskania środków od kontrahentów, które często prowadzi do upadłości przedsiębiorstw.

Tabela 3

Średnie opóźnienie płatności faktur w dniach w poszczególnych branżach
w krajach europejskich w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Usługi dla przemysłu	11	13	10	12	15	15
Deweloperzy	17	18	26	28	25	23
Przemysł (produkcja)	*	*	20	19	20	22
Edukacja	5	10	15	15	13	13
Przemysł medialny	11	15	13	15	17	20
Usługi dla biznesu	12	14	13	13	13	17
Handel hurtowy i detaliczny	17	20	18	15	15	12
Nieruchomości i budownictwo	6	13	14	12	10	10
Telekomunikacja	14	14	18	17	14	14
Transport i logistyka	13	17	17	15	17	18
Usługi finansowe	7	11	12	11	12	10
Zakłady użyteczności publicznej	9	11	13	12	11	12
Służba zdrowia	9	11	14	14	15	17

* brak danych

Źródło: EPI 2011, 2012, 2013 Industry White Paper.

W tabeli 4 pokazany został poziom utraconych należności w analizowanych obszarach aktywności gospodarczej przedsiębiorstw. Dane zawarte w tej tabeli pokazują, że okres przeterminowania faktur nie jest skorelowany z poziomem utraconych należności.

Tabela 4

Poziom utraconych należności w poszczególnych branżach
w krajach europejskich w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Usługi dla przemysłu	4,5	4,7	4,0	4,5	4,2	4,5
Deweloperzy	3,8	3,8	3,4	3,6	3,7	3,9
Przemysł (produkcja)	*	*	2,4	2,5	2,4	2,2
Edukacja	3,0	3,0	3,5	3,7	3,9	3,6
Przemysł medialny	2,5	2,6	2,5	2,6	2,8	3,5
Usługi dla biznesu	2,3	2,4	2,2	2,3	2,6	3,1
Handel hurtowy i detaliczny	2,1	2,6	2,5	2,4	2,4	2,4
Nieruchomości i budownictwo	1,9	2,2	4,0	3,8	3,0	3,0
Telekomunikacja	1,9	2,4	2,7	2,7	2,6	2,6
Transport i logistyka	1,9	2,2	2,1	2,3	2,2	2,0
Usługi finansowe	1,8	2,2	3,0	3,1	3,1	2,9
Zakłady użyteczności publicznej	1,5	1,5	1,5	1,5	1,8	2,0
Służba zdrowia	1,8	1,8	2,7	2,9	3,4	3,5

* brak danych

Źródło: Ibid.

W usługach biznesowych czas przeterminowania faktur w 2013 roku wynosił średnio 15 dni, zaś poziom utraconych należności 4,5%. W obszarze produkcji przemysłowej faktury przeterminowane były 22 dni, a poziom utraconych należ-

ności wynosił tylko 2,2%. W branży deweloperskiej poziom utraconych należności był relatywnie stały (poza 2010 rokiem), a czas przeterminowania zwiększył się do 28 dni w 2011 roku. Poziom utraconych należności był niższy niż w 2013 roku przy 25 dniach przeterminowania. Podobna sytuacja wystąpiła w transporcie i logistyce. Czas przeterminowania faktur wzrósł z 13 dni w 2008 roku do 18 dni w ostatnim roku badanego okresu, zaś poziom utraconych należności spadł z 2,3% w 2011 roku do 2,0% w roku 2013. W obszarze usług finansowych przy najkrótszym czasie przeterminowania poziom utraconych należności nie jest najniższy. Wraz z wydłużeniem się okresu przeterminowania faktur systematycznie rośnie jednak poziom utraconych należności w takich obszarach jak służba zdrowia i zakłady użyteczności publicznej.

Podsumowanie

W artykule pokazano rozbieżności między kredytem handlowym wynikającym z terminów płatności faktur a rzeczywistym poziomem tego kredytu. Problemy rozbieżności między tymi kategoriami mają charakter międzynarodowy i wynikają z braku przestrzegania terminów płatności faktur zawartych w umowach handlowych. Niedotrzymywanie warunków umów gospodarczych jest często związane z niedoborem kapitału obrotowego netto oraz zbyt niskim poziomem kredytowania przedsiębiorstw przez banki, zwłaszcza w warunkach kryzysu gospodarczego. Jak wynika z przeprowadzonej analizy, poziom utraconych należności nie jest skorelowany z długością średniego dla danego kraju cyklu należności i czasem przeterminowania faktur. Jest on wynikiem wzrostu ryzyka utraty płynności finansowej i utraty części zysku z tytułu nieodzyskanych należności. Niepewność płatnicza jest nie tylko podstawową barierą w handlu międzynarodowym, ale przede wszystkim przyczyną upadłości wielu przedsiębiorstw bez względu na miejsce ich położenia.

Spadek zysku i wzrost kosztów finansowych przedsiębiorstw z tytułu karnych odsetek za nieterminowo regulowane zobowiązania oraz upadłości przedsiębiorstw powodują ponadto ubytek dochodów budżetu państwa i pogłębianie się deficytu budżetowego. Państwa, zadłużając się w celu pokrycia deficytu, wypierają przedsiębiorstwa z rynku długu, co prowadzi do wzrostu kosztów pozyskania kapitałów obcych i ogranicza rozwój podmiotów gospodarczych. W konsekwencji zmniejszają się w przyszłych okresach dochody budżetowe.

Literatura

- Bond C.J.: *Credit Management. Handbook*. McGraw-Hill 2003.
- Bekas M.: *Windykacja należności w praktyce*. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2013.
- Marzec J., Pawłowska M.: *Substytucja między kredytem kupieckim i bankowym w polskich przedsiębiorstwach – wyniki empiryczne na podstawie danych panelowych*. „Bank i Kredyt” 2012, nr 43 (6).
- Kreczmańska-Gigol K.: *Factoring a struktura kapitału*. Difin, Warszawa 2013.
- Sierpińska M., Jachna T.: *Metody podejmowania decyzji finansowych*. WN PWN, Warszawa 2007.
- Sierpińska M., Wędzki D.: *Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie*. WN PWN, Warszawa 2009.

INVOICES DUE DATES IN POLAND IN COMPARISON WITH OTHER EUROPEAN UNION COUNTRIES

Summary

In this paper the comparison has been made between an average receivables cycle and an overdue period of the invoices in Poland with the respective values in the other European countries. The most payment discipline have the Scandinavians' countries. The credit payments might increase the company's sales and profit but it might also incur the loses due to overdue payments, the debt recoveries or their losses. The issue of overdue receivables has international character. In practice there are huge differences between countries in level of the lost receivables which is not correlated neither with a receivables cycle nor with overdue payments in the particular countries and branches.